

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Politik för Gestaltad Livsmiljö Utveckla vårdens byggda miljöer – en vägledning

Nätverket hälsofrämjande hälso- och sjukvård
14 september 2023

Anna-Karin Joelsson, arkitekt SAR/MSA, enheten för Strategisk Planering

Hej!

VÅRT UPPDRAG

Boverket är myndigheten för samhällsplanering, byggande och boende.

VI STRÄVAR EFTER

Ett hållbart samhälle
med bra boende
i livskraftiga miljöer.

HUR VI ARBETAR

Öka kunskap
Regler & föreskrifter
Väglödningar
Tillsyn
Bidrag & stöd

Politik för gestaltad livsmiljö

Regeringens proposition 2017/18:110

Politik för gestaltad livsmiljö

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 22 februari 2018

Stefan Löfven

Alice Bah Kuhnke
(Kulturdepartementet)

Prop.
2017/18:110

Utformningen av våra livsmiljöer påverkar alla människor i deras vardag

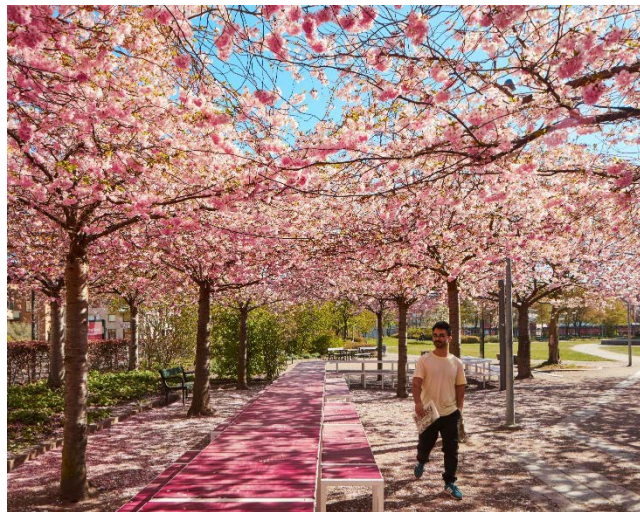
Pildammsparken i Malmö.
Fotograf: Werner Nystrand

Gågata i Gröna.
Foto Leif Gren,
Riksantikvarieämbetet, CC-BY

Ett sammanhållet område där arkitektur, form, design, konst och kulturmiljö samspelar

Furutopsplatsen, Helsingborg
Foto: Rickard Johnsson, Anders Ebefeldt

GESTALTAD LIVSMILJÖ

Boverket

Statens konstråd

RAÄ

Riksantikvarieämbetet

ArkDes

Statens centrum för
arkitektur och design

Nationellt mål:

”Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön”.

Detta ska uppnås genom att:

- **hållbarhet och kvalitet** inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden ,
- **kunskap om arkitektur**, form och design utvecklas och sprids ,
- det **offentliga agerar förebildligt** ,
- estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska **värden tas till vara** och utvecklas
- miljöer gestaltas för att vara **tillgängliga för alla**, och
- **samarbete och samverkan** utvecklas, inom landet och internationellt

GESTALTAD LIVSMILJÖ

PORTALPARAGRAF PBL

1 §

I denna lag finns bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Bestämmelserna syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.

DELUPPDRAG INOM GESTALTAD LIVSMILJÖ

EXEMPEL PÅ LEVERANSER OCH AKTIVITETER

FÖR ATT SAMLA, SPRIDA OCH FRÄMJA

- ✓ **Vägledning Vårdens byggda miljöer**
- ✓ Vägledning **Skolans och förskolans miljöer**
- ✓ Vägledning **Offentlig upphandling** (verktyg för att nå kvalitet)
- ✓ Vägledning **PBL och gestaltad livsmiljö**
- ✓ Vägledning **arkitekturstrategiskt arbete i kommuner**
- ✓ **Vägledning Hälsa Först** (samarbete Naturvårdsverket)
  - Vägledning om **den byggda formens betydelse** (2023)
  - Vägledning **cirkularitet och gestaltad livsmiljö** (2023)

- Samverkan **Aktörsnätverket vårdens byggda miljöer**
- Samverkan med myndigheter inom **Rådet för hållbara städer**, utlysningar FORMAS, utvecklingsprojekt Visioner i norr
- Nätverk med **statliga beställare**, Samverkansforum
- Nätverk **stadsarkitekter, länsarkitekter, länsantikvarier**
- **Akademinetverk** universitet och högskolor som ansvarar för arkitektur, fysisk planering, landskaps-arkitektur, inredningsarkitektur, kulturmiljö, konst, design
- **Konferenser**; Gestaltad Livsmiljö-konferens 3 okt, Utmärkelsen **"Årets strålkastare"**, Boverksdag april 2024 (filmas),
- **Utbildningar**, fyra myndigheter

VÅRDENS BYGGDA MILJÖER

Vägledning för region,
kommun och privat aktör

[Utveckla vårdens byggda miljöer -
Boverket](#)

FÖRSKOLOR OCH SKOLORS

FYSISKA MILJÖER

Vägledning för kommun

[Utveckla förskolors och skolors fysiska
miljö för att lyfta hela samhället -
Boverket](#)

”Regeringens bedömning är att medveten arkitektur, form och design i samspel med konst och beaktande av kulturmiljövärden kan berika vårdmiljöerna och bidra till harmoniska miljöer och människors välbefinnande. En genomtänkt, sammanhållen och värdig sjukhusmiljö bidrar till ett professionellt bemötande av patienter och besökare.”

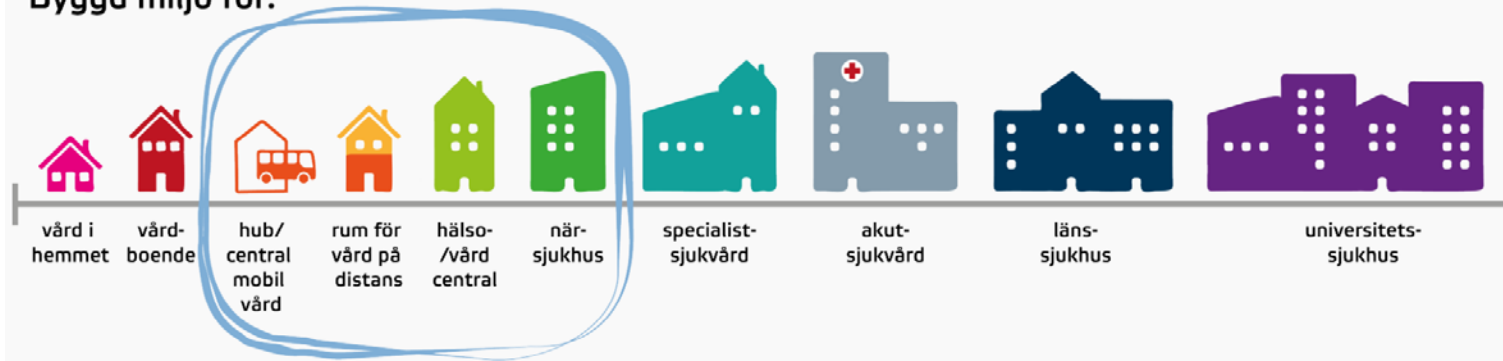
Vägledning –
Vårdens byggda miljöer

Minneskliniken Malmö, White arkitekter
Foto: Johan Bävman

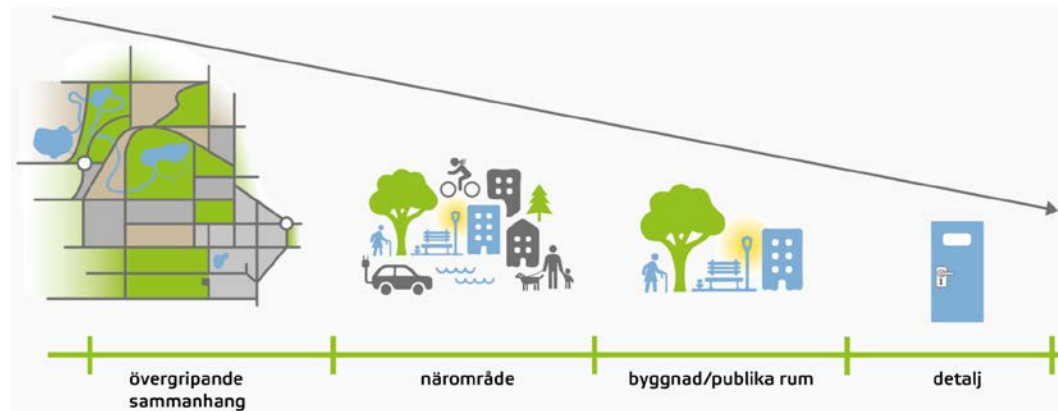
[Utveckla vårdens
byggda miljöer -
Boverket](#)

I VÄGLEDNINGENS FOKUS

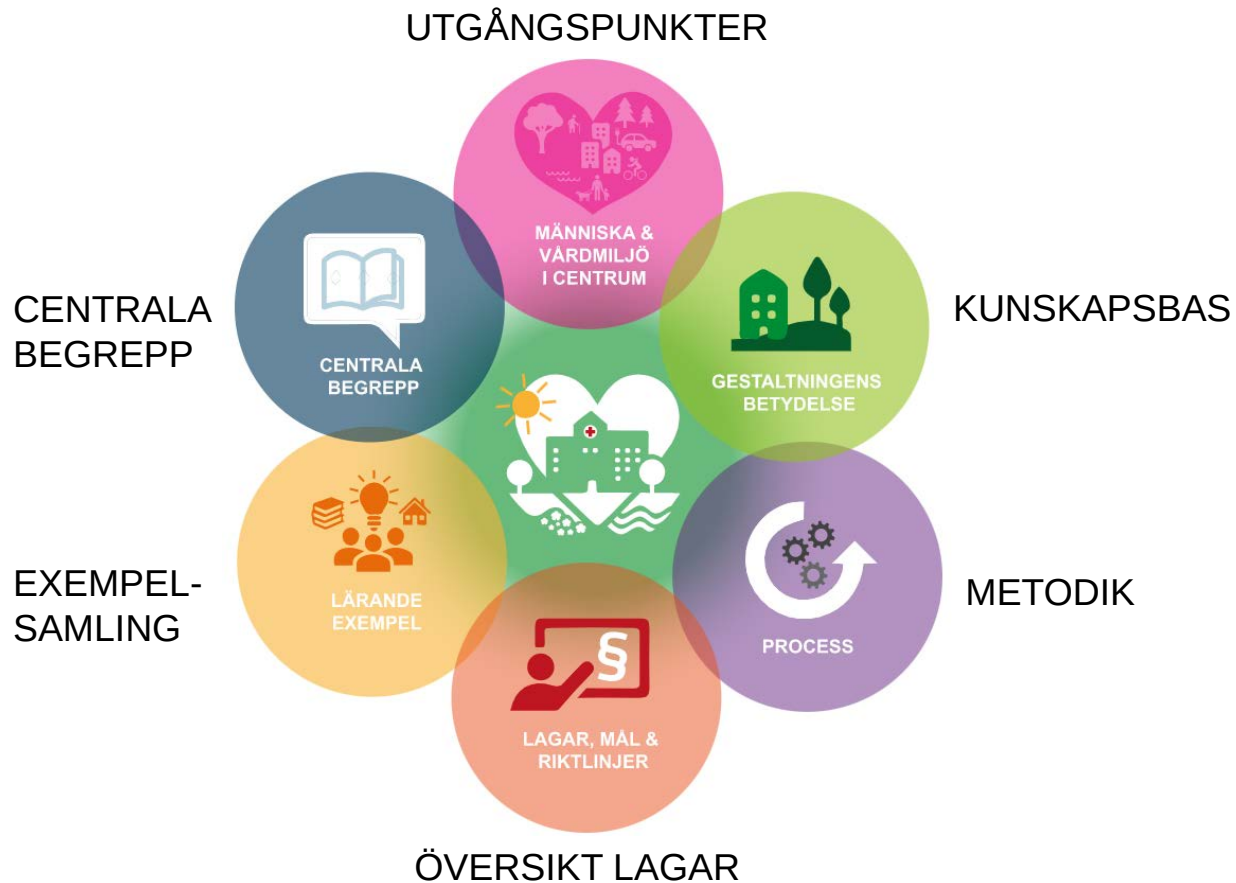
Byggd miljö för:

- ALLA skalor – samspillet mellan vårdlokalen & omgivande lokalsamhälle
- både VAR i samhället vården finns, men också HUR den utformas/gestaltas
- Både UTE & INNE

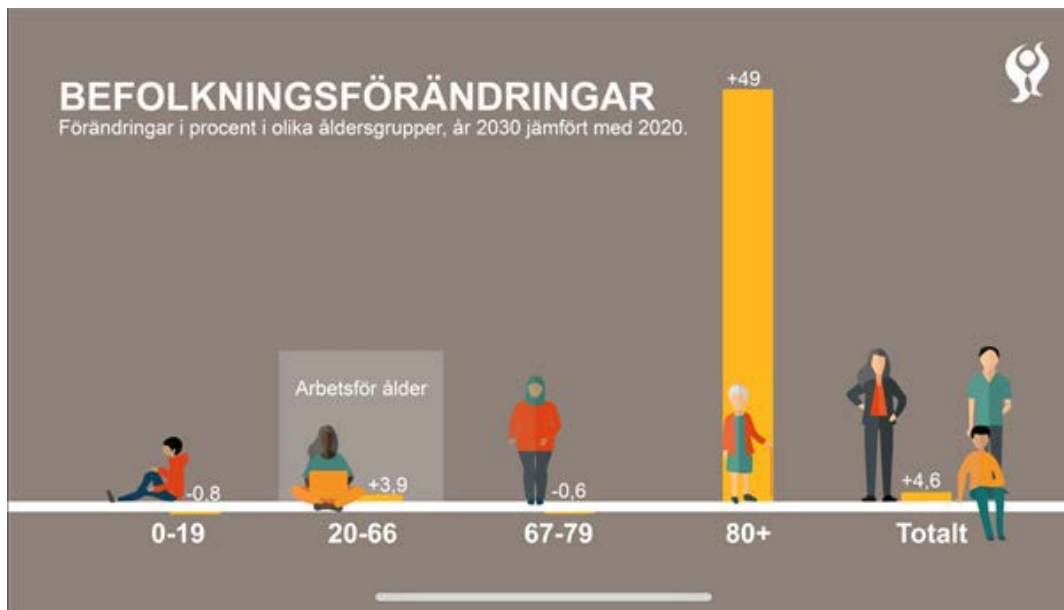

OMVÄRLDSANALYS

- Demografisk förändring
- Från reaktiv till proaktiv vård
- Hälsofrämjande miljöer
- Attraktiva arbetsmiljöer
- Digitaliseringen som stöd i vård
- Medicinsk och teknisk utveckling
- Från slutenvård till öppenvård
- Avancerad sjukvård i hemmet (ASIH)
- Återbruk av byggnader och byggnadsmaterial
- Klimatomställningen
- Postcovid och postantibiotikasamhället
- Omställningsprocess "Nära Vård"

- Vårdmiljöns betydelse i samhället
- Utformning som stödjer en nära och jämlik vård
- Styrning av vårdens byggda miljöer
- Evidensbaserad design och olika typer av kunskap

”Om patienterna trivs i våra vårdmiljöer vinner vi förtroende, vilket gör det lättare för oss att jobba.

Att sitta och vänta i ett trist väntrum kan förstärka den oro som patienten känner, medan en varmt välkomnande miljö skapar goda förutsättningar inför besöket.

Den fysiska miljön är en av de läkande, symtomlindrande och rehabiliterande insatser primärvården erbjuder.”

– Brita Nordblad, lokalplaneringsledare, ur Design med omtanke, Västragötalandsregionen 2011

Minska stress och
öka välbefinnande

Välkomna och visa
omtanke

Bjuda in till delaktighet

Vara inkluderande

Främja rörelse

Minska stress och
öka välbefinnande

Välkomna och visa
omtanke

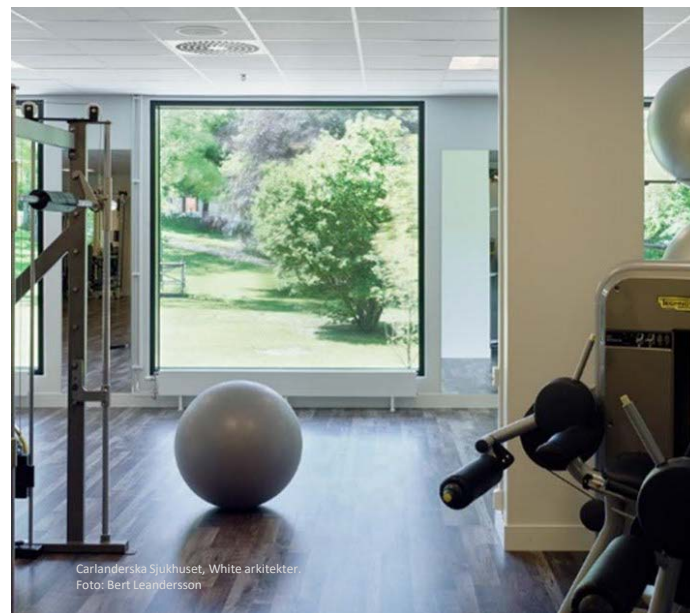
Bjuda in till delaktighet

Vara inkluderande

Främja rörelse

” - Utformningen av entrén är viktig för att patienten överhuvudtaget ska vilja komma in”.

Minska stress och
öka välbefinnande

Välkomna och visa
omtanke

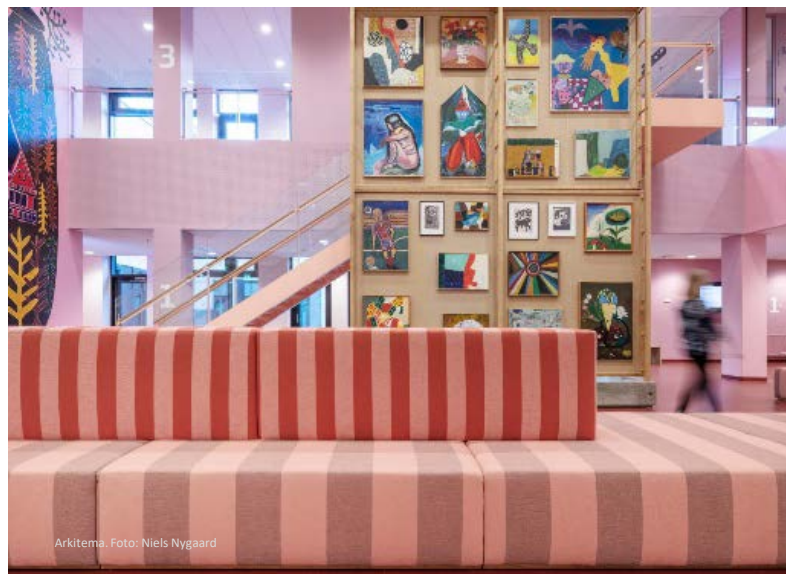
Bjuda in till delaktighet

Vara inkluderande

Främja rörelse

- Lokalisering
- Byggnadens karaktär
- Entré
- Orienterbarhet
- Rummet
- Material och detaljer
- Natur och grönska
- Dagsljus och utblickar
- Konst

Boverket

Lokalisering

Lokalisera vårdmiljön medvetet i förhållande till omgivningen, **exempelvis gröna miljöer och mötesplatser.**

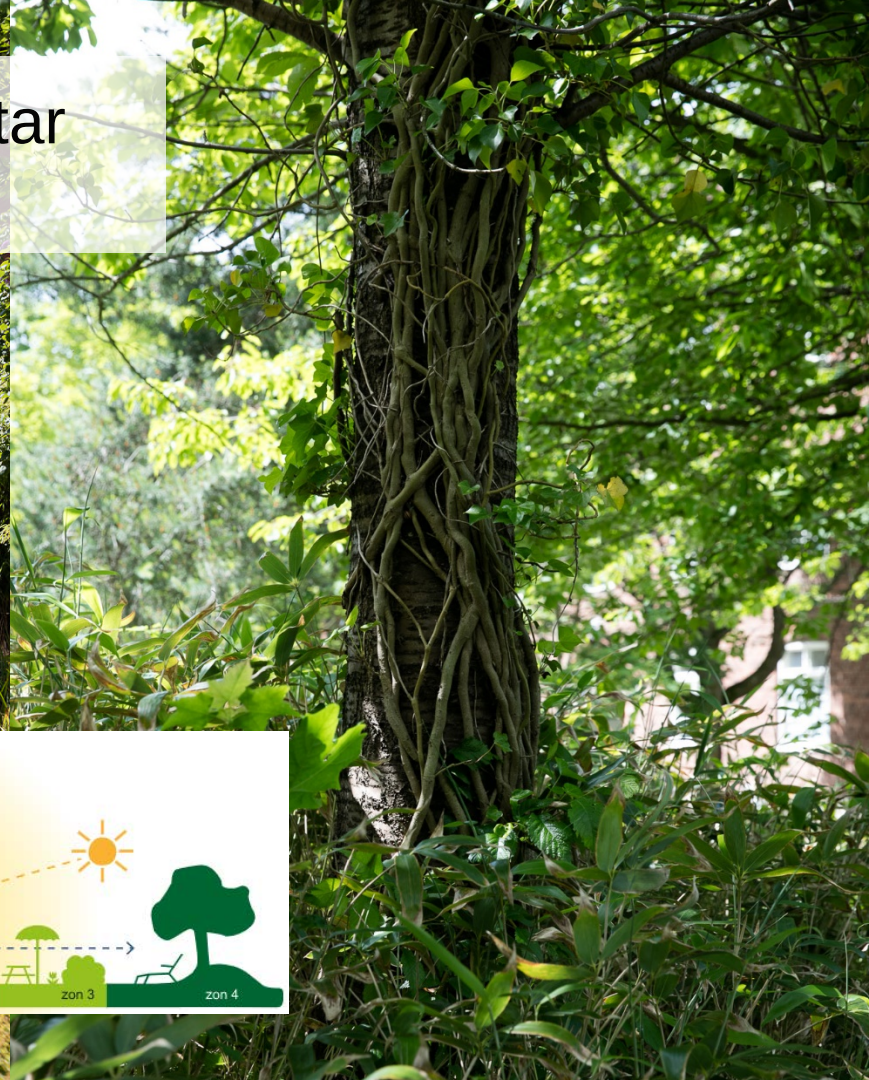
- Lokalisera vårdmiljön för att stödja **samverkan med andra verksamheter.**

- Lokalisera vårdmiljön för **god tillgänglighet.**
Närhet till kollektivtrafik är av stor vikt såväl som bra gång- och cykelförbindelser.

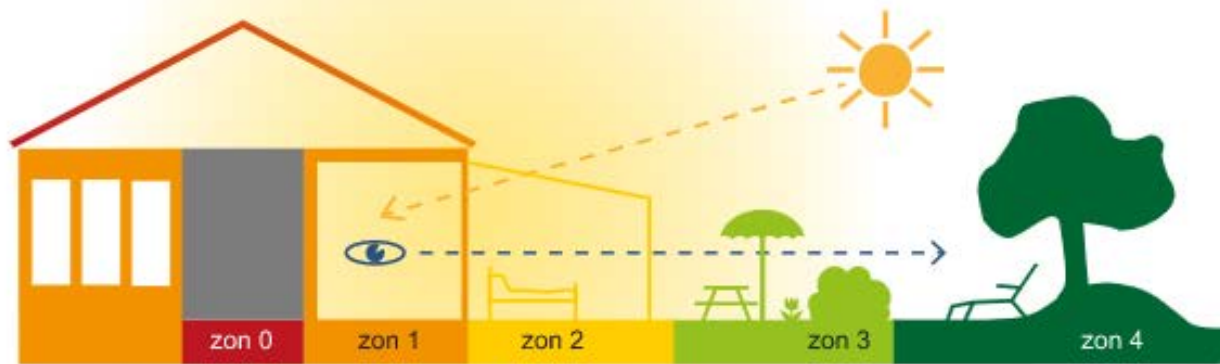

Natur och grönska i vårdmiljöer stöttar både patienter och personal

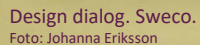
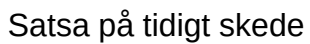
Kontakten mellan inne och ute

Borås Sjukhus (Sweco)
Foto: Nils-Olof Sjöden

- Plan- och bygglagen
- Arbetsmiljölagen
- Miljölagen
- Hälso- och sjukvårdslagen
- Patientlagen och patientsäkerhetslagen
- Kulturmiljölagen
- Diskrimineringslagen
- Barnkonventionen
- Nationella mål
- Riktlinjer och vägledningar

Foto: Scandinav

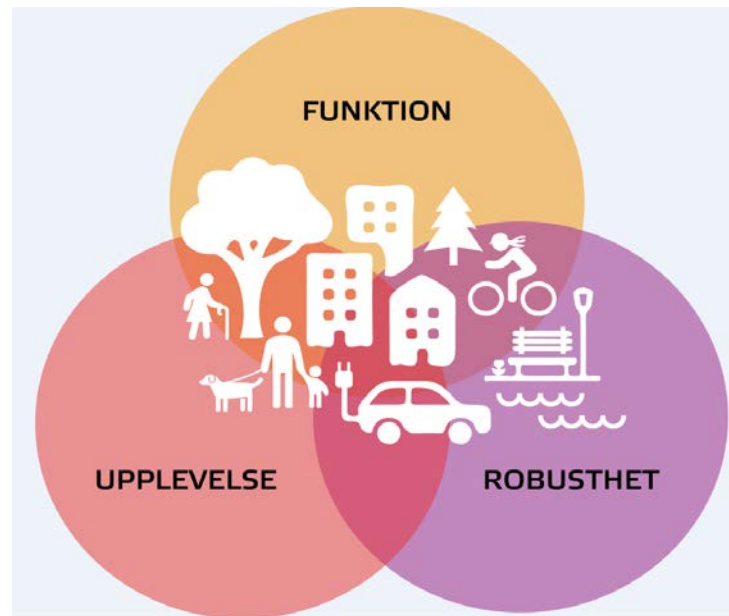
- Angered Närsjukhus
- Bergsjöns vårdcentral
- Hälsostaden Ängelholm
- Gustavsbergs vårdcentral

.. utvecklas på sikt med fler exempel..

NÅGRA MEDSKICK

- Gestaltningen sker i alla skeden – från strategisk planering till byggande och förvaltning.
- Utgå från verksamheternas behov för att skapa ändamålsenliga och upplevelserika och hållbara vårdmiljöer.
- Kravställ även upplevelserna!
- Det offentliga har ett stort ansvar och ska agera föredömligt.

LÄS & SPRID!

Samhällsplanering

Hur planerar vi den byggda miljön?

Byggande

Om byggregler och bygglov

Boende

Information om olika aspekter på ditt boende

Bidrag & garantier

Vilka bidrag kan du söka?

Lag & rätt

Boverkets författningssamling

Arkitektur och gestaltad livsmiljö

Om gestaltad livsmiljö

Argument och nyttor

Vägledningar och stöd

Arkitektur och PBL

Arbetsprocesser

Arkitekturstrategiskt arbete i kommunerna

Utveckla förskolors och skolors fysiska miljö

Utveckla vårdens byggda miljöer

Om vägledningen

Människa och vårdmiljö

Gestaltningens betydelse

Gestaltningens byggsenar

Process

Lagar, mål och riktlinjer

Lärande exempel

Dokumentation vårdens miljöer

Kulturvården

Grönstruktur

Upphandling

Utveckla vårdens byggda miljöer

Granskad: 8 juni 2022

[Lyssna](#)

Vårdens inne- och utemiljöer är en viktig del av vår gemensamma livsmiljö. Omsorgsfull och kunskapsbaserad utformning av vårdens miljöer har stor betydelse för människors hälsa, för högkvalitativ vård, attraktiva arbetsplatser och för ett jämlikt samhälle. Boverket har därför fått i uppdrag av regeringen att ta fram en vägledning för att samla, sprida och främja kvaliteten i planering, utformning och förvaltning av vårdens byggda miljöer.

Innehåll på denna sida

[Gestaltad livsmiljö – både fysisk miljö och ett synsätt](#)

[Hälsa- och sjukvårdens utveckling leder till nya utformningsbehov](#)

[Summering av vägledningens huvudbudskap](#)

Vägledningens innehåll

[Utveckla vårdens byggda miljöer – Boverket](#)

Tack för att ni lyssnade!

*”Hälsa sker inuti människan och vårdens
uppgift är att skapa sådana
förutsättningar att hälsa skapas”.
Florence Nightingale*

NÅGRA DELUPPDRAG INOM GESTALTAD LIVSMILJÖ

EXEMPEL PÅ LEVERANSER OCH AKTIVITETER

FÖR ATT SAMLA, SPRIDA OCH FRÄMJA

- ✓ **Vägledning Vårdens byggda miljöer**
- ✓ Vägledning **Skolans och förskolans miljöer**
- ✓ Vägledning **Offentlig upphandling** (verktyg för att nå kvalitet)
- ✓ Vägledning **PBL och gestaltad livsmiljö**
- ✓ Vägledning **arkitekturstrategiskt arbete i kommuner**
- ✓ **Vägledning Hälsa Först** (samarbete Naturvårdsverket)
  - Vägledning om **den byggda formens betydelse** (2023)
  - Vägledning **cirkularitet och gestaltad livsmiljö** (2023)

- **Aktörsnätverket vårdens byggda miljöer**
- Samarbete med myndigheter inom **Rådet för hållbara städer**, utlysningar FORMAS, utvecklingsprojekt Visioner i norr
- Nätverk med **statliga beställare**, Samverkansforum
- Nätverk **stadsarkitekter, länsarkitekter, länsantikvarier**
- **Akademinet** universitet och högskolor som ansvarar för arkitektur, fysisk planering, landskaps-arkitektur, inredningsarkitektur, kulturmiljö, konst, design
- **Konferenser; Gestaltad Livsmiljö-konferens 3 okt, Utmärkelsen "Årets strålkastare"**, Boverksdag april 2024 (filmas),
- **Utbildningar**, fyra myndigheter

Gestaltad livsmiljö 3 oktober 2023

[Gestaltad livsmiljö
2023 – en konferens
om kreativitet,
kunskap och
kompetens - Boverket](#)

2023 är kompetensernas år, European Year of Skills. Vilka kompetenser behöver vi för att kunna arbeta omsorgsfullt med gestaltade livsmiljöer i vår tid och för att möta framtida utmaningar?

Under dagen får vi en inblick i nutida och framtida behov av kompetens och samverkan inom fälten arkitektur, design, konst och kulturmiljö. Vi får ta del av inspirerande exempel från våra nordiska grannländer och från Sverige. Vi diskuterar även utmaningar och framgångsfaktorer. Dessutom presenteras mottagarna av utmärkelsen Årets Strålkastare – aktörer som på ett föredömligt sätt arbetat med gestaltade livsmiljöer.

Konferensen riktar sig till dig som arbetar på kommunal, regional och statlig nivå inom akademi eller som privat aktör.

Var: Fysiskt på ArkDes i Stockholm samt direktsänt

När: 3 oktober 2023 klockan 9.00–16.40

Hur: Kostnadsfri heldagskonferens